

Bisidder - begreb og indhold

At være bisidder indebærer at hjælpe en anden person med dennes forhold og relation til omverdenen, f.eks. til offentlige myndigheder, til sundhedsvæsenet og andre væsener.

Dette lille notat handler om bisidder-funktionen og dets indhold i relation til offentlige myndigheder og sat i en retlig ramme.

Notatet tager derfor afsæt i lovgivningens regler om parter og partsrepræsentation - udtryk som måske kan forekomme lidt fjerne fra hverdags sproget, men som ikke desto mindre er nødvendigt at have et kendskab til. Forholdet er nemlig, at en bisidder retligt ikke er noget i sig selv, men altid afleder sin funktion af og fra parten og dennes behov.

En bisidder kan være professionel, som f.eks. en advokat, en revisor, en konsulent og lign., og en bisidder kan også være det behjertede menneske, som gerne hjælper andre. Spektret er bredt.

Retligt set har det betydning, hvilken position bisidderen har i forhold til myndigheden og dennes arbejde og kompetencer.

Parter og partsrepræsentation/bisidder

Forvaltningsloven indeholder ikke en definition eller en beskrivelse af begrebet "en part", men partsbegrebet beskrives i punkterne 46-55 i Justitsministeriets vejledning fra 1986.

Forvaltningsloven indeholder heller ikke en definition eller en beskrivelse af begrebet "bisidder". Loven anvender udtrykket, at parten har ret til at lade sig repræsentere eller bistå af andre. Forvaltningslovens § 8 handler om denne ret. Reglen er beskrevet i punkterne 38-44 i Justitsministeriets vejledning fra 1986.

Det er vigtigt, at der tidligt i et forløb med det offentlige tages stilling til, hvem der er part i sagen. Det er vigtigt, fordi Forvaltningsloven giver parten særlige rettigheder, bl.a. retten til aktindsigt, retten til at blive hørt, retten til at afgive en udtalelse - alt med den virkning, at myndigheden ikke må træffe afgørelse, før partens rettighed er opfyldt.

Ligeværd har udgivet en pjece, som fortæller om partens rettigheder og myndighedens forpligtelser.

Det er lige så vigtigt, at det er klart, om en person, som følger med en part, er bisidder og hvilken funktion denne person har som bisidder, herunder om bisidder skal udøve partens rettigheder - der kan nemlig være tale om flere forskellige muligheder:

- partsrepræsentant
- anden form for repræsentation
- en skulder at læne sig op ad i samtale med det offentlige

Det er vigtigt, fordi **en partsrepræsentant** udøver partens rettigheder - det kan f.eks. være en advokat, en revisor, en konsulent, eller en person med en fuldmagt, der giver ret til at varetage borgerens interesser.

En bisidder med en "**anden form for repræsentation**", er f.eks. den, der forstår, hvad det offentlige siger og viderebringer det i en form, som borgeren forstår, f.eks. en "tolk", en der har ordet i sin magt, men uden at have retten til at forhandle, drøfte og træffe beslutninger på borgerens vegne.

En person, der er med som "**en skulder at læne sig op ad**", blander sig sjældent eller aldrig i sagen, men er med, fordi hans/hendes tilstedeværelse tjener til, at borgeren kan føle sig rolig og tryk i samtalen med det offentlige og dermed gør det muligt for borgeren selv at tage vare på sine rettigheder og interesser.

Hvem er part

Typiske parter er borgere, der har ansøgt om en ydelse, tilladelse, har klaget eller lignende.

Parter kan også være personer, til hvem der rettes eller vil blive rettet et forbud ("det må du ikke - og hvis du alligevel gør det, kommer vi efter dig") eller påbud ("det skal du - og gør du det ikke, kommer vi efter dig") - altså sager, hvor der ikke er tale om en ansøgning.

Parter kan imidlertid også være personer "der har en væsentlig interesse i sagens afgørelse".

Vurderingen af, hvem der er part, skal altid ske i forhold til den konkrete sag, som behandles af det offentlige. F.eks. er en far, som ikke har del i forældremyndigheden, ikke part i en sag om anbringelse af hans barn uden for hjemmet. Modsat er faderen part, hvis sagen drejer sig om barnets ret til at have kontakt med sin far under en anbringelse.

I R-medd.O 13-OI fandt Ankestyrelsen, at en kvindelig lønmodtager var part i en arbejdsgivers sag om kommunal refusion af sygedagpenge. Der blev lagt vægt på, at kommunens afgørelse blev truffet efter en vurdering af, om hun var uarbejdsdygtig. Der blev yderligere lagt vægt på, at afgørelsen havde den konsekvens for kvinden, at hun ikke længere kunne få løn under sygdom. Dette fulgte af hendes overenskomst. Hun havde altså en klar økonomisk interesse i den afgørelse, der skulle træffes.

Plejeforældre eller et opholdssted er derimod ikke part i en sag om hjemgivelse af et barn, heller ikke selv om stedet har en væsentlig økonomisk interesse i en beslutning om hjemgivelse, og heller ikke selv om de har ret til at udtale sig i sagen. Se udtalelse fra ombudsmanden i FOB 1995.408.

En mor blev i FOB 92.352 imidlertid anset som part i en sag om godkendelse af plejefamilie, da den konkrete sag vedrørte godkendelsen af barnets farmor, og da det var hensigten, at barnet efterfølgende skulle anbringes hos farmoderen.

Partens rettigheder efter forvaltningsloven

Parternes rettigheder er:

- * ret til aktindsigt
- * ret til at lade sig repræsentere
- * ret til at blive hørt (partshøring)
- * ret til uopfordret at udtale sig
- * ret til at modtage afgørelsen
- * ret til at klage over afgørelsen

Repræsentation/bisidder

Af forvaltningslovens § 8 følger, at den, der er part i en sag, kan lade sig repræsentere eller bistå af andre, dog ikke i forhold, hvor partens personlige tilstedeværelse er påkrævet, f.eks. til en eksamen, en lægeundersøgelse i forbindelse med en pensionsansøgning og lign. situationer.

Kan myndigheden afvise partsrepræsentation

Som udgangspunkt kan myndigheden ikke afvise en borgere at lade sig repræsentere af en anden.

Undtagelsesvist og med en meget god faktisk begrundelse kan myndigheden på grund af væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, nægte en part at lade sig repræsentere eller bistå af andre.

Det vil f.eks. være tilfældet, hvis partsrepræsentanten

- klart ikke magter opgaven - hvad årsagen hertil så end måtte være,
- har en adfærd, som er grov, ubehøvlet, er truende eller lign., eller
- konsekvent inddrager forhold, som er uden betydning for sagen.

Hvis parten tager flere bisiddere med til møder, kan hensynet til ro og orden medføre, at antallet af bisiddere begrænses.

Hvis parten ikke kan/vil gøre det klart, hvilken af flere bisidder der skal løse bestemte opgaver, kan myndigheden forlange, at sagsdrøftelse foregår alene med en bestemt bisidder, som herefter må orientere og rådføre sig med muligt andre involverede bisiddere.

Hvem kan være bisidder

Udgangspunktet er, at kun myndige personer kan optræde som partsrepræsentant/bisidder.

Forvaltningsloven fastsætter ikke en aldersmæssigt nedre græsen, men i praksis antages, at en bisidder skal være fyldt 15 år. Der kan grundet på konkrete omstændigheder dog gøres undtagelse herfra.

Umyndige personer, f.eks. børn, kan kun bistå forældre under samtaler i forvaltningen. I disse tilfælde vil det typisk dreje sig om oversættelse. Barnet/den unge må ikke inddrages i sagens indhold.

Partsrepræsentant eller bisidder i øvrigt

Det er væsentligt, at det fra starten er klart, om der er tale om en partsrepræsentant eller en bisidder/hjælper - dvs. fra sagens start eller fra det tidspunkt, da borgeren beslutter sig for at lade sig repræsentere.

Forvaltningen skal som hovedregel kræve dokumentation (fuldmagt) for partsrepræsentationen. Kravet om fuldmagt gælder dog ikke fuldt ud, når professionelle, f.eks. advokater, revisorer eller andre, som typisk er partsrepræsentanter inden for det pågældende forvaltningsområde, henvender sig på vegne af en borger.

En partsrepræsentant overtager partens rettigheder efter forvaltningsloven - det gør en anden type bisidder ikke.

Dette betyder f.eks., at det er partsrepræsentanten, som skal partshøres i sagen, som uopfordret kan komme med en udtalelse i sagen, som skal have afgørelsen tilsendt, og som kan klage over afgørelsen.

Hvis f.eks. en afgørelse ved en fejl sendes til parten og ikke til partsrepræsentanten, regnes ankefristen først fra det tidspunkt, når partsrepræsentanten har modtaget afgørelsen.

Myndigheden skal være opmærksom, hvis der kommer en ansøgning om en ydelse fra en anden person end borgeren selv.

Hvis f.eks. en forældre søger om en ydelse til en datter/søn, som selv er myndig, en hjælper søger en ydelse til en handicappet, eller hvis en ansat på f.eks. et skolested søger en ydelse for en elev, kan myndigheden ikke umiddelbart gå ud fra, at den ansatte optræder som partsrepræsentant. Dette forhold må nærmere undersøges, og der vil kunne kræves forevist en fuldmagt.

Lovgrundlag

- * Forvaltningsloven § 8
- * Justitsministeriets vejl, om forvaltningsloven 1986, pkt. 3 8-44 og 49-55
- * FOB 1995.408
- * FOB 1992.352
- * FOB 1991.161
- * R-medd.0 13-01

